

Radu Aldulescu

Personal m-a tulburat îndemnul adresat scriitorilor români de Mircea Cărtărescu, cum că nu le-ar strica un pic de demnitate, în baza căreia să-i urmeze exemplul refuzând participarea...

Salon du Livre de anul acesta a rezervat României, ca țară invitată, circa 400 de metri pătrați de standuri și a adunat de-a lungul a cinci zile de manifestări (21 – 25 martie) în jur de o sută de români din mediul cultural; scriitori, editori, jurnaliști, funcționari culturali, veniți la Paris pe diverse filiere, inclusiv pe cont propriu. Japonia, țară invitată la ediția de anul trecut a Salon du Livre, a avut o delegație de doar 40 de autori și editori, susținută de circa zece mii de titluri apărute în ultimii ani la edituri din Franța. Pentru o comparație, neavenită altminteri, s-ar conveni să spunem că anul trecut și-n cursul primelor luni ale acestui an, au apărut în limba franceză în jur de douăzeci de titluri de literatură română, iar în decursul ultimilor 5-6 ani poate că în jur de 30... Literatura română așadar are un impact destul de slab pe piața franceză de carte, dar tragem nădejde că în urma ediției de anul acesta a Salonului cărții de la Paris, ea va face un pas decisiv spre afirmare. În sfârșit, acestea ar fi cifrele, aproximative, nu am la-ndemână statistici, dar cred că nu-s prea departe de cele reale. Autorii români, printre care mă număr, apăruți recent la edituri din Franța, figurează pe lista delegației ICR și sînt în număr de 27, dacă nu mă înșel.

În ce mă privește, participarea la Salon du Livre a fost ca și un debut. La începutul lunii martie mi-a apărut pentru prima dată în librăriile din Franța un roman, „Amantul Colivăresei” (insist asupra majusculei din titlul românesc, deoarece publicațiile care au preluat au omis-o – Colivăreasa e un nume, nu o meserie) sub sigla editurii Syrtès. Se întâmplă la exact douăzeci de ani de la debutul meu editorial în România și la nouăsprezece ani de la apariția primei ediții

românești a romanului respectiv. S-ar fi putut și mai bine, dar și mai rău... Dinu Pillat a apărut o dată cu mine la aceeași editură, cu un roman al cărui manuscris a fost recuperat din arhivele Securității, pentru care a făcut de altfel și pușcărie, scris se pare pe la începutul anilor '50. Eugen Barbu a apărut cu romanul „Groapa” anul trecut în Franța, la circa 60 de ani după apariția primei ediții în România. Petru Cimpoeșu apare anul acesta cu un roman editat prima dată în România în urmă cu treisprezece ani. Stelian Tănase așteaptă să-i apară în Franța un roman apărut în țară spre sfârșitul anilor optzeci. Asta e: autorul român se impune greu, dar odată pasul făcut, n-avem decât să ne așteptăm numai la lucruri bune, mai cu seamă după ediția din acest an a Salon du Livre, la care eu unul am văzut un interes pentru cartea românească nemaiîntîlnit la alte târguri de carte din țară și din străinătate unde m-am nimerit. Nu sînt de felul meu un entuziast-optimist cu predispoziții festive, dar sper să nu mă fi înșelat: am văzut la standul României cozi de 50-60 de persoane cu vrafuri de cărți,

Scriitori români la Paris

românești sau traduceri, în brațe, care nu s-au ostit de-a lungul celor cinci zile cît a durat Salonul.

A fost, spuneam, ca și un debut într-o a doua viață de scriitor. Editura Syrtès s-a întîmplat să pună ochii pe mine prin intermediul a doi prieteni care mă citesc de circa zece ani și se străduie să mă promoveze în editurile din Franța, ceea ce-i destul de greu pentru un autor român, mai greu decît pentru autorii unguri, cehi, polonezi sau ruși. Este vorba despre Domnica și Daniel Ilea. Domnica a tradus „Amantul Colivăresei” pentru Syrtès, după ce în anii din urmă a făcut să apară fragmente în caiete-broșuri ale ICR-ului. Soțul ei, Daniel, a devenit între timp promotorul meu voluntar în mediul editorial francez. S-a întîmplat să ne cunoaștem într-un timp nebulos, ca și-n altă viață, în 1986 sau '87 pe culoarele Casei Științei. Cu fratele său, prozatorul băimărean Marian Ilea, pe care l-am prețuit foarte mult și am scris despre el pe la începutul anilor '90, Daniel încerca, ca și mine, marea cu degetul prin redacțiile revistelor literare. Ne-am revăzut la vîrste și-n ipostaze de neconceput în urmă cu 27 de ani. Eferescența mediului cultural româno-francez de la Salon du Livre a fost de altfel un bun prilej de a cunoaște personal scriitorii români din țară sau din diaspora, cu care altminteri n-aș fi făcut cunoștință sau pe care se întîmplă să-i vă odată la cinci-șase ani sau mai mult. E un târg de carte mare Salon du Livre, al doilea din Europa după cel de la Frankfurt, iar anul acesta a fost ca și al scriitorilor români. Spuneam de Daniel și Domnica Ilea, cu care s-a întîmplat să comunic foarte bine, grație unei meserii sau calității comune, și anume aceea de supraviețuitori. Pe căi mai mult sau mai puțin întortocheate sau nebănuite, sînt atras de astfel de oameni. N-aș fi crezut, dar poate că undeva în adîncul meu tînjeam după acest gen de potrivire: directoarea editurii Syrtès, Olimpia Verger, este româncă din Oradea, plecată în Franța în 1990. Faptul că ea citește în românește mi-a oferit și îmi oferă o șansă în plus la editura pe care o conduce și-n sistemul editorial francez. Tot la Salon de Livre am avut șansa să-l cunosc personal pe scriitorul monah Savatie Baștovoii, despre care am scris în urmă cu un an. El e călugăr la o mănăstire din Transnistria, unul din oamenii lui Dumnezeu, îndumnezeiți, destul de rari în aceste vremuri, de care am avut norocul să dau la Salon du Livre și unde mai pui că avîndu-l partener de discuție la una din mesele rotunde. Tot aici l-am cunoscut personal pe Norman Manea, unul din candidații români pentru premiul Nobel și pe poeta Ana Blandiana, pe care în alte împrejurări n-am îndrăznit s-o abordez. L-am revăzut de asemenea după mult timp pe O. Nimigean, față de care am o prețuire cu totul specială, și totodată pe mulți alții pe care-i citesc și se întîmplă extrem de rar să-i văd pe viu.

Am ajuns joi după prînz la Paris, cu un avion ocupat aproape în întregime de scriitori și editori români participanți la Salon, a cărei deschidere s-a produs la standul României sub auspiciul favorabile, asupra cărora planau niște rezerve-rețineri, alimentate de boicotul celor trei autori invitați de Franța prin ICR: Cărtărescu, Liiceanu și Pleșu. În aeroportul Otopeni de altfel, pe holurile hotelului Bedford, unde am fost cazați și la standurile românești din Salon du Livre, am avut parte de-a lungul celor cinci zile de târg de o gamă extrem de diversă de comentarii focalizate în jurul absenței-boicot a celor trei. Cel mai sincer afectat de absența celor trei mi s-a părut domnul Andrei Oișteanu. Domnia sa mi-a spus că, prin prestațiile lor, cei trei ar fi conferit o anume strălucire prezenței românești la Salon. Personal, subscriu din toată inima acestei păreri. Altcineva, căruia nu-i dau numele, deoarece n-am apucat să-i cer permisiunea să-l citez, spune că, de-a lungul ultimilor douăzeci de ani,

respectivii s-au îmbuibat pînă într-atît din bucatele culturale, încît acum își pot permite în sfîrșit să scuipe în farfurie și nici măcar mari scriitorii nu sînt... Nu știu în ce măsură trebuie ținut cont de gura tîrgului, mai ales cînd tîrgul e unul de carte, dar la o adică merită consemnat. Personal m-a tulburat îndemnul adresat

scriitorilor români de Mircea Cărtărescu, cum că nu le-ar strica un pic de demnitate, în baza căreia să-i urmeze exemplul refuzînd participarea, care echivalează cu o caucionare a actualei guvernări și a primului ministru Ponta, plagiatorul... N-am apucat practic să iau lecții de literatură de la Mircea Cărtărescu – n-am fost colegi de cina sau facultate, n-am frecventat de altfel astfel de locații, iar cărțile domniei sale n-au lăsat în mine urme sesizabile. Cu atît mai puțin, cred, m-ar aranja să iau lecții de demnitate. Oricum, cuvîntul demnitate sună destul de scrișnit în gura domniei sale.

Mi-am făcut așadar de lucru prin Salon du Livre nu din lipsă de demnitate și nici dintr-un surplus, ci pur și simplu pentru că după douăzeci de ani de cînd am publicat primul roman în România și după opt romane apărute în edituri din România, mi-a apărut un roman și în Franța. Cred c-ar merita amintite cîteva detalii semnificative din povestea acestui roman. Prima ediție de la Nemira, din 1995, a luat premiul patronilor de edituri din România și a fost semnalat în reviste prin mai multe recenzii laudative, culminînd cu o recenzie entuziastă în „Le Monde des Livres”, semnată de Edgar Reichman. Alain Paruit a luat atunci legătura cu editura, cu intenția de a traduce romanul. Urma să fiu chemat în Franța, s-au făcut niște demersuri, care-n scurt timp s-au sistat. Cine eram eu, apărut de nici doi ani în peisaj, necunoscut în cinacluri, facultăți și redacții? Altele erau prioritățile de reprezentativitate în străinătate a literaturii române. Care priorități, nu pot să nu constat, de-a lungul ultimilor douăzeci de ani ne-au adus în situația de față: literatura română e ca și necunoscută pe piața occidentală de carte. În ce mă privește, mulțumesc lui Dumnezeu că s-a întîmplat așa: după nouăsprezece ani să-mi apară romanul tradus, însoțit de recenzii în „Le Monde des Livres” și alte patru publicații literare importante din Franța. E cel mai potrivit moment, deoarece mă aflu într-un punct al vieții cînd nu s-ar mai putea lipi de mine nici o iluzie. Subzist într-o stare de echilibru smerit pe care o recomand și o urez tuturor celorlalți colegi scriitori prezenți la ediția din acest an a Salon du Livre, inclusiv celor care și-au etalat orgoliile absentînd și boicotînd.

– continuare în pag. 23 –